

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ОБВИНЯЕМИ И ОСЪДЕНИ ЛИЦА ПРЕЗ 2013 ГОДИНА (ПРЕДВАРИТЕЛНИ ДАННИ)

По предварителни данни на Националния статистически институт през 2013 г. са **водени дела** за общо извършени 37 238 престъпления, като от тях за 17 972 делата са завършили с ефективно осъждане, за 13 427 престъпления - с условно осъждане, за 1 019 престъпления - с оправдаване, за 101 престъпления - с прекратяване, и за 4 719 престъпления - с освобождаване от наказание.

С **осъдителна присъда са приключили делата** за 31 399 извършени престъпления, което е с 8.3% по-малко в сравнение с 2012 г., като от тях 15 068, или 48.0%, са извършени през 2013 година. През предходната 2012 г. са извършени 10 626 (33.8%) престъпления, а 5 705 (18.2%) - в предишни години.

Броят на **обвиняемите лица** през 2013 г. е 40 427, от които:

- с ефективна осъдителна присъда са приключили делата на 18 907 лица (46.8% от общия брой на обвиняемите);
- условно осъдени са 15 302 лица, или 37.8% от общия брой на обвиняемите;
- освободени от наказателна отговорност са 4 970 лица, или 12.3% от общия брой на обвиняемите;
- оправдателна присъда са получили 1 130 обвиняеми лица (2.8%);
- на 118 лица (0.3%) делата са прекратени.

Броят на **осъдените лица с влезли в сила присъди** през 2013 г. е 34 209 и в сравнение с 2012 г. се наблюдава намаление с 10.0%.

През 2013 г. осъдените лица на възраст 14 - 17 години са 5.5% от всички осъдени лица (1 883) и в сравнение с 2012 г. намаляват с 18.6%. По-голямо е намалението при осъдените 14 - 15-годишни непълнолетни - с 26.5%, докато при 16 - 17-годишните лица то е 15.0%.

През 2013 г. **коэффициентът на криминална активност**¹ е 540 на 100 хил. души от средногодишното наказателноотговорно население и е по-нисък в сравнение с 2012 г., когато този коефициент е бил 596.

¹ Осъдени лица на 100 хил. души от средногодишното население на възраст 14 и повече години.

1. Коефициенти на криминална активност на 100 хил. души от средногодишното население по пол на осъдените лица

Години	Общо	Мъже	Жени
2009	616	1208	71
2010	595	1158	76
2011	638	1225	89
2012	596	1142	86
2013	540	1029	84

С най-висока криминална активност са осъдените лица на възраст 18 - 24 години (1 486 осъдени на 100 хил. души от съответното население), следвани от групата на осъдените на възраст 25 - 29 години (1 189). Най-нисък е коефициентът на криминална активност на лицата на възраст 50 и повече години - 124 на 100 хил. души от съответното население.

Сред осъдените непълнолетни лица с най-висок коефициент на криминална активност през 2013 г. са осъдените непълнолетни лица на възраст 17 години (1 211 на 100 хил. души от населението на тази възраст). За осъдените лица на възраст 16 години стойността на коефициента е 932, за лицата на възраст 15 години - 634, а за 14-годишните - 239 на 100 хил. души от населението на съответната възраст.

2. Коефициенти на криминална активност на 100 хил. души от средногодишното население по възраст на осъдените лица през 2012 и 2013 година

Възраст	Коефициент 2012	Коефициент 2013
Общо	596	540
14 - 17	912	756
18 - 24	1586	1487
25 - 29	1321	1189
30 - 39	921	851
40 - 49	563	508
50 и повече	132	125

През 2013 г. най-големи са броят и относителният дял на **общоопасните престъпления**¹, завършили с осъждане - 10 970, или 34.9% от общия брой на наказаните престъпления. Осъдените

¹ В общоопасните престъпления се включват престъпленията, извършени по общоопасен начин или с общоопасни средства, по транспорта и съобщенията, против народното здраве и против околната среда, при използване на атомната енергия за мирни цели и други общоопасни престъпления.

www.nsi.bg

за извършването на този вид престъпления лица са 10 554, или 30.9% от общия брой на осъдените лица. В сравнение с предходната година през 2013 г. се наблюдава намаление както при наказаните престъпления, така и при осъдените лица за общоопасни престъпления - съответно с 8.6 и 9.1%.

На второ място в структурата на престъпленията са тези **против собствеността**¹. С осъдителна присъда са приключили делата за 9 646 извършени престъпления (30.7%). Осъдените лица са 12 408, или 36.3% от общия брой на осъдените през 2013 година.

С осъдителна присъда са приключили делата за 3 195 извършени **престъпления против стопанството**, или 10.2% от общия брой на наказаните престъпления. За тях са осъдени 3 287 лица, или 6.4% от общия брой на осъдените лица.

2 660 **престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции**, са завършили с осъждане, което представлява 8.5% от общия брой на престъпленията, завършили с осъждане. За този вид престъпления са осъдени 3 528 лица, или 10.3% от общия брой на осъдените лица.

С осъждане са завършили 1 818 **престъпления против личността** (5.8%), за които са осъдени 1 635 лица (4.8%).

С осъдителна присъда са приключили делата за 1 208 **документни престъпления** (3.8%) с 896 осъдени лица (2.6%).

За извършени 1 902 **други видове престъпления** са осъдени 1 901 лица.

Общоопасни престъпления

- Сред общоопасните престъпления най-големи са броят и относителният дял на завършилите с осъждане престъпления по транспорта и съобщенията - 8 471, които съставляват 77.2% от общия брой на общоопасните престъпления. За извършването на този вид престъпления са осъдени 8 304 лица. Спрямо предходната година се наблюдава намаление с по 11.0% и при престъпленията от този вид и при осъдените лица.

- През 2013 г. престъпленията, завършили с осъждане за противозаконно отнемане на моторно превозно средство (МПС), намаляват с 11.3% (от 194 през 2012 г. на 172 през 2013 г.).

- Спрямо 2012 г. през 2013 г. броят на престъпленията, свързани с наркотици², се увеличава с 8.7% - от 1 533 през 2012 г. на 1 666 през 2013 година. При осъдените лица увеличението е с 4.8% - от 1 427 през 2012 г. на 1 495 през 2013 година.

Престъпления против собствеността

- Кражбите на имущество са най-разпространените сред престъпленията против собствеността, завършили с осъждане. Техният относителен дял е 75.2% от престъпленията против собствеността и 23.1% от общия брой на престъпленията, завършили с осъждане. С осъдителна присъда са завършили 7 256 престъпления от този вид, като осъдените лица са 9 876.

- По своята правна и криминална характеристика грабежите са от най-тежките престъпления против собствеността. За 775 извършени грабежа през 2013 г. са осъдени 964 лица.

- С осъдителна присъда са приключили делата за 525 извършени измами. Броят на осъдените лица за този вид престъпления е 555 (4.5% от общия брой на лицата, осъдени за престъпления против собствеността).

¹ Престъпленията против собствеността включват: кражба и грабеж на имущество, присвояване, измама, изнудване, вещно укривателство, унищожаване и повреждане на имущество, злоупотреба на доверие.

² В престъпленията, свързани с наркотици, се включват: контрабандата на наркотици, производството, преработването, придобиването, притежаването, разпространението, превозването, държането, пренасянето и други.

Престъпления против личността

- Сред престъпленията против личността с най-голям брой са причинените телесни повреди. За причиняване на телесна повреда с осъдителна присъда са завършили делата за 768 престъпления. Броят на осъдените лица за този вид престъпления е 735, или 45.0% от общия брой на осъдените лица за престъпления против личността.

- С изключително висока обществена опасност сред престъпленията против личността са умишлените убийства. С осъдителни присъди са завършили делата за 106 умишлени убийства (довършени и опити), като за извършването им са осъдени 111 лица. В сравнение с предходната година през 2013 г. се наблюдава намаление с 22.1% при наказаните престъпления за умишлени убийства и с 20.7% при осъдените лица за този вид престъпление.

- За трафик на хора с осъдителни присъди са завършили 122 наказателни дела. Осъдените лица за този вид престъпления са 77.

- През 2013 г. броят на наказаните престъпления за изнасилване и опит за изнасилване е 98. Осъдените лица са 102.

- С осъдителни присъди са завършили 328 наказателни дела за разврат, а осъдените за тях лица са 313.

Престъпления против стопанството

- Сред престъпленията против стопанството най-големи са броят и относителният дял на наказаните престъпления, свързани с продажбата и държането на акцизни стоки без бандерол. Този вид престъпления съставлява 37.8% от наказаните престъпления против стопанството. С присъда са завършили 1 209 престъпления от този вид, като осъдените лица са 1 264.

- В сравнение с 2012 г. през 2013 г. се наблюдава увеличение с 49.0% на наказаните престъпления против митническия режим (контрабанда). През 2013 г. 321 лица са осъдени за извършването на този вид престъпления, което е с 36.0% повече спрямо предходната година.

Други видове престъпления

В сравнение с предходната година наказаните престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции, през 2013 г. нарастват с 46.2%, а при осъдените лица увеличението е с 66.0%.

Спрямо 2012 г. през отчетната 2013 г. намаляват:

- престъпленията, завършили с осъждане, против финансовата, данъчната и осигурителната система - с 27.8%;

- престъпленията против правата на гражданите - с 27.6%;

- престъпленията против брака, семейството и младежта - с 18.5%;

- престъпленията против реда и общественото спокойствие - с 14.5%;

- документните престъпления, завършили с осъждане - с 12.6%.

Броят на осъдените за извършването на тези престъпления лица също намалява.

Фиг. 1. Престъпления, завършили с осъждане, и осъдени лица през 2013 година

Осъдени лица по пол

Разпределението на осъдените лица по пол е следното:

- Броят на осъдените мъже е 31 465, или 92.0% от общия брой на осъдените лица. С най-високи брой и относителен дял са осъдените мъже във възрастовите групи 18 - 24 години и 30 - 39 години - съответно 26.3 и 26.1% от общия брой на осъдените мъже.
- Осъдените жени са 2 744 с относителен дял 8.0%. Най-голям е дялът на осъдените жени във възрастовите групи 30 - 39 години и 40 - 49 години - съответно 28.6 и 17.6% от общия брой на осъдените жени.
- Криминалната активност на осъдените мъже е 1 030 на 100 хил. души от съответното население, докато при осъдените жени този коефициент е 84 на 100 хил. души от съответното население.

Осъдени лица по възраст

Разпределението на осъдените лица по възраст през 2013 г. е следното:

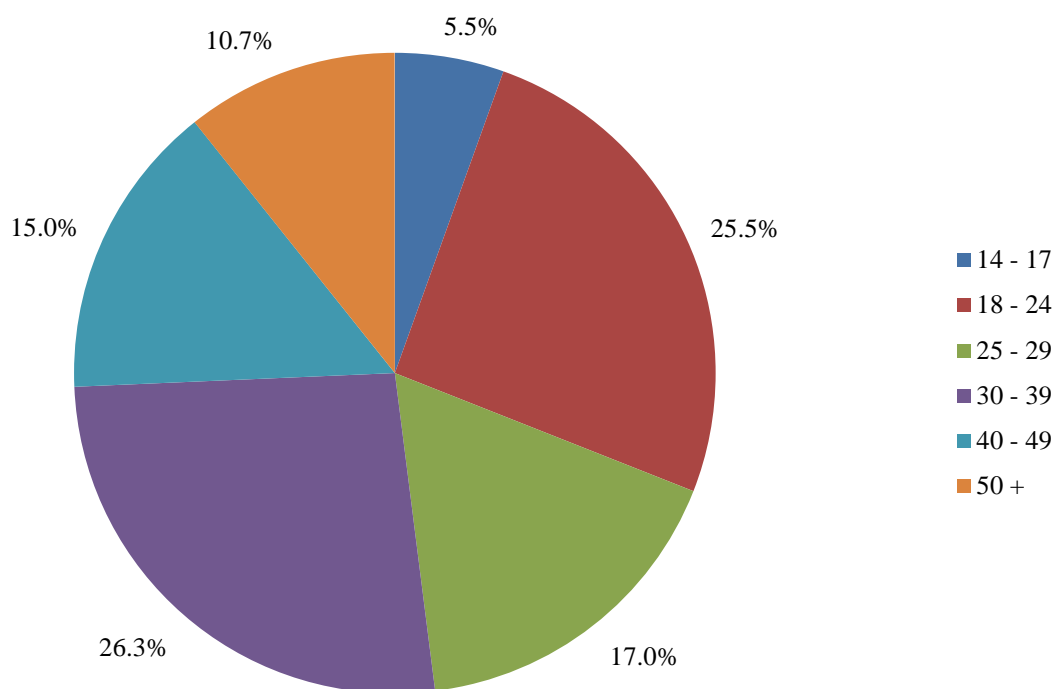
- Най-големи са броят и дялът на лицата на възраст 30 - 39 години - 9 006 лица (26.3% от общия брой на осъдените лица).
- На възраст 18 - 24 години са осъдени 8 727 лица (25.5%).
- На възраст 25 - 29 години - 5 811 лица (17.0%).

www.nsi.bg

- На възраст 40 - 49 години - 5 117 лица (15.0 %).
- На 50 и повече години - 3 665 лица (10.7%).
- Осъдените на възраст 14 - 17 години са 1 883 лица (5.5%).

Фиг. 2. Структура на осъдените лица по възраст през 2013 година

Осъдени лица по наложени наказания

В структурата на осъдените по наложени наказания най-големи са броят и относителният дял на лишените от свобода. През 2013 г. те са 22 512, или 65.8% от общия брой на осъдените лица.

- Най-големи са броят и относителният дял на осъдените на лишаване от свобода до 6 месеца - 11 686 лица (51.9%).
- Следват осъдените на лишаване от свобода от 6 месеца до 1 година - 6 022 лица (26.7%).
- На лишаване от свобода от 1 до 3 години - 4 069 лица (18.1%).
- На лишаване от свобода от 3 до 5 години - 457 лица (2.0%).
- На лишаване от свобода от 5 до 15 години - 240 лица (1.1%).
- На лишаване от свобода от 15 до 30 години - 38 лица (0.2%).

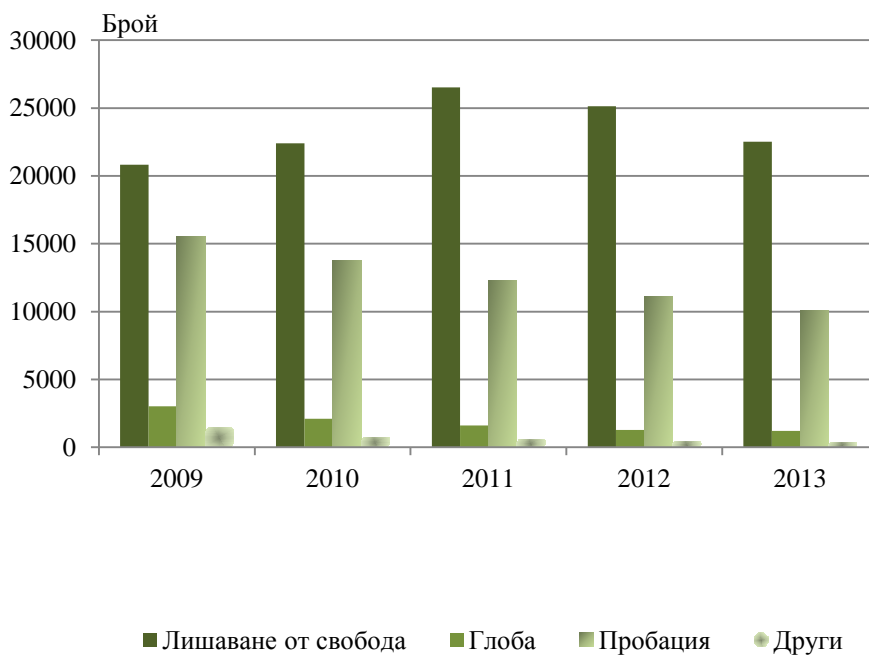

www.nsi.bg

Наказанието „доживотен затвор” е наложено на 3 лица.

Наказанията „пробация” и „глоба” са наложени съответно на 10 102 и 1 208 лица (29.5 и 3.5% от общия брой на осъдените лица), като спрямо 2012 г. през 2013 г. при тези наказания се наблюдава намаление съответно с 9.1 и 6.2%.

Фиг. 3. Осъдени лица по наложени наказания през периода 2009 - 2013 година

Методологични бележки

Статистическите данни за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица с влезли в сила присъди са на базата на годишни данни, получавани от окръжните, районните и военните съдилища и от Специализирания наказателен съд.

Обект на наблюдение е дейността на районните и окръжните съдилища по наказателните дела от общ, частен и административен характер. От 1998 г. е включена и информация за дейността на военните съдилища, а от 2012 г. - и на Специализирания наказателен съд. Не е включена информация за резултатите от дейността на Върховния касационен съд.

Единици на наблюдение са престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица с влезли в сила присъди.

В броя на престъпленията и осъдените лица за дадена отчетна година се включват тези, на които присъдата е влязла в сила през същата година.

В броя на обвиняемите лица се включват осъдените, условно осъдените, оправданите, освободените от наказание и лицата, на които делата са прекратени.

В броя на осъдените лица се включват всички осъдени лица на някакво наказание, включително и условно осъдените.

В броя на престъпленията, завършили с осъждане, се включват всички престъпления, завършили с осъждане, независимо дали са извършени от едно или повече лица.

Възрастта на осъдените лица е посочена в навършени години към момента на извършване на престъплението. Непълнолетните са навършили 14 години, но не са навършили 18 години.

Осъдените непълнолетни лица се включват в общия брой на осъдените лица.

Наказателноотговорно е пълнолетно лице, навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление.

Непълнолетно лице - навършило 14 години, но ненавършило 18 години, е наказателноотговорно, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

Коефициентът на криминалната активност е изчислен като отношение на броя на осъдените лица към броя на средногодишното население за съответната възрастова група през съответната година.

Данните за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица са получени на основата на информация от изследвания на Националния статистически институт и данни от административен източник - Единна информационна система за противодействие на престъпността.

Повече информация и данни за престъпленията, завършили с осъждане, и осъдените лица могат да бъдат намерени на интернет страницата на НСИ - <http://www.nsi.bg>.

Приложение

Таблица 1

Престъпления, завършили с осъждане по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

Глави от НК, Видове престъпления	(Брой)				
	2009	2010	2011	2012	2013 ³
Общо²	37409	35397	36707	34249	31399
в това число:					
Престъпления против личността	2256	2072	2121	2053	1818
в това число:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	134	149	142	136	106
Телесна повреда	1113	1034	962	943	768
Разврат	439	352	366	354	328
от тях:					
Изнасилване (довършени и опити)	158	135	86	98	98
Престъпления против брака, семейството и младежта	646	641	876	1059	863
Престъпления против собствеността	12910	12012	13272	11679	9646
в това число:					
Кражба	9108	8719	10163	8801	7256
Грабеж	1123	1061	1050	936	775
Присвояване	224	207	199	204	184
Престъпления против стопанството	1046	1632	2802	2980	3195
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	133	144	141	212	153
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	1544	2162	1701	1820	2660
Документни престъпления	1210	1525	1360	1382	1208
Престъпления против реда и общественото спокойствие	936	934	835	767	656
в т.ч. хулиганство	749	723	564	527	413
Общопасни престъпления	16386	14021	13298	11983	10970
в това число:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	14025	11522	10860	9516	8471
Противозаконно отнемане на МПС	321	273	211	194	172
Престъпления, свързани с наркотици	1329	1522	1512	1533	1666
Военни престъпления	104	44	16	16	11

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.

Осъдени лица по глави от Наказателния кодекс и някои видове престъпления¹

(Брой)

Глави от НК, Видове престъпления	2009	2010	2011	2012	2013 ³
Общо²	40872	39070	41013	37996	34209
в това число:					
Престъпления против личността	2227	2056	1967	1935	1635
от тях:					
Умишлени убийства (довършени и опити)	150	162	148	140	111
Причинени телесни повреди	1196	1099	995	969	735
Разврат	410	336	304	329	313
в т.ч. изнасилване (довършено и опит)	173	149	87	99	102
Престъпления против брака, семейството и младежта	649	616	838	1042	842
Престъпления против собствеността	16440	15614	17901	15728	12408
от тях:					
Кражби	12328	12042	14541	12616	9876
Грабежи	1409	1331	1325	1169	964
Присвоявания	233	209	203	211	160
Престъпления против стопанството	1229	1793	2987	3155	3287
Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната система	113	127	109	147	134
Престъпления против дейността на държавни органи, обществени организации и лица, изпълняващи публични функции	1705	2684	1990	2125	3528
Документни престъпления	1050	1249	1127	1187	896
Престъпления против реда и общественото спокойствие	964	939	867	750	684
в т.ч. хулиганство	704	684	542	495	403
Общопасни престъпления	16129	13741	12934	11605	10554
от тях:					
Престъпления по транспорта и съобщенията	13818	11326	10638	9330	8304
Противозаконно отнемане на МПС	365	316	263	204	179
Престъпления, свързани с наркотици	1297	1490	1432	1427	1495
Военни престъпления	102	40	17	25	6

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.

Таблица 3

Осъдени лица по пол¹

Пол	(Брой)				
	2009	2010	2011	2012	2013 ³
	Брой				
Общо²	40872	39070	41013	37996	34209
Мъже	38405	36481	38053	35154	31465
Жени	2467	2589	2960	2842	2744
	Структура - %				
Общо²	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Мъже	94.0	93.4	92.8	92.5	92.0
Жени	6.0	6.6	7.2	7.5	8.0

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.

Таблица 4

Осъдени лица по възраст¹

Възраст	(Брой)				
	2009	2010	2011	2012	2013 ³
	Брой				
Общо²	40872	39070	41013	37996	34209
14 - 17	3123	2694	2746	2312	1883
18 - 24	11035	10949	11259	9818	8727
25 - 29	6731	6901	6832	6470	5811
30 - 39	9470	9906	10425	9839	9006
40 - 49	5282	5327	5947	5663	5117
50 и повече	3321	3293	3774	3894	3665
Непоказано	1910	-	30	-	-
	Структура - %				
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
14 - 17	7.6	6.9	6.7	6.1	5.5
18 - 24	27.0	28.0	27.5	25.8	25.5
25 - 29	16.5	17.7	16.7	17.0	17.0
30 - 39	23.2	25.4	25.4	25.9	26.3
40 - 49	12.9	13.6	14.5	14.9	15.0
50 и повече	8.1	8.4	9.2	10.3	10.7
Непоказано	4.7	-	0.0	-	-

¹ Според влезлите в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.

Осъдени лица по наложени наказания¹

Наложени наказания	(Брой)				
	2009	2010	2011	2012	2013 ³
Общо²	40872	39070	41013	37996	34209
в т.ч. условно осъдени	12952	14330	17120	16792	15302
Лишаване от свобода	20819	22404	26538	25146	22512
Доживотен затвор	-	6	7	6	3
Доживотен затвор без замяна	4	1	4	-	-
Глоба	3017	2098	1607	1288	1208
Пробация	15560	13795	12277	11118	10102
Други	1177	766	580	438	384
Непоказано	295	-	-	-	-

¹ С влезли в сила присъди.

² Вкл. осъдените за престъпления, извършени в чужбина.

³ Предварителни данни.